

DOI 10.26565/2225-7756-2023-75-02

УДК 159.923.3:17.023.31

Н.В. ЛЕВЕНЕЦЬ (Левенець Наталя Володимирівна)

*аспірантка кафедри прикладної психології,**Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна,**майдан Свободи 4, Харків, Україна.*<http://orcid.org/0000-0002-8873-7896>E-mail: natalevenets@gmail.com

І.В. КРЯЖ (Кряж Ірина Володимирівна)

*доктор психологічних наук, доцент,**професор ЗВО кафедри прикладної психології,**Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна**майдан Свободи 4, Харків, Україна*<http://orcid.org/0000-0002-9616-5891>E-mail: ikryazh@karaz.in.ua**СУБ'ЄКТИВНЕ БЛАГОПОЛУЧЧЯ ЛЮДЕЙ З РІЗНИМ ПРОФІЛЕМ ВІДКРИТОСТІ ОСОБИСТОСТІ**

Феномен відкритості людини проявляється в різних аспектах, зокрема як риса характеру – характерологічна відкритість, як поступове формування екзистенційних мотивацій та досягнення екзистенційної сповненості – екзистенційна відкритість, як готовність тіла до мобілізації нервово-психічних ресурсів – тілесна відкритість, як здатність переживати приємні відчуття – гедоністична відкритість. Метою дослідження було визначення феномену відкритості особистості в контексті проблеми суб'єктивного благополуччя. Вибірка: 380 осіб віком від 17 до 82 років, 35,5% чоловіків. Методи: шкала відкритості (Big 5, Costa, McCrae, 1992), тест на екзистенціальну мотивацію (Launeanu, Längle, 2015), шкала задоволення Снайта-Гамільтона (Snaitch, Hamilton, 1995), опитувальник психічної напруги (Nemchyn, 1983), Шкала задоволеності життям (Diener та ін., 1985), шкала суб'єктивного благополуччя (Perrudet-Badoux, Mendelsohn, Chiche, 1988), шкали PANAS (Watson та ін., 1988). На підставі аналізу чотирьох аспектів відкритості емпірично виділено 6 профілів відкритості особистості, які формують 3 пари: характерологічна відкритість – характерологічна закритість, екзистенційна відкритість – екзистенційна закритість, полі- відкритість – полі- закритість. Люди з рівними профілями відкритості мають суттєві відмінності у проживанні суб'єктивного благополуччя. Найбільш емоційно благополучними та задоволеними життям є екзистенційно відкриті та полівідкриті, найменш благополучними – екзистенційно закриті. Проміжну позицію займають характерологічно відкриті та характерологічно закриті, а близькими до них є полі- закриті, з такими ж показниками емоційної компоненти суб'єктивного благополуччя, але в середньому з нижчою задоволеністю життям. Найменш успішними є екзистенційно замкнуті, з розчарованими екзистенційними мотивами та високим рівнем напруги.

Ключові слова: *особистість, відкритість, суб'єктивне благополуччя, позитивне функціонування особистості, адаптація, особистісні ресурси, кластерний аналіз*

Вступ. Проблема функціонування відкритих систем є міждисциплінарною. Феномен відкритості розглядається в різних контекстах: від відкритості як доступності (відкриті джерела, відкрита освіта), відкритості як прозорості (в економіці, громадянському суспільстві, політиці), до відкритості як толерантності (в соціології, культурології, релігієзнавстві) та відкритості як здатності до масштабування, перекомпонування, збільшення модулів (в технологіях, програмуванні). Для психології актуальною є проблема функціонування особистості як відкритої системи, що знаходиться у постійній взаємодії з оточенням, відчуває на собі різні впливи, що має знаходити баланс між необхідністю проявляти гнучкість й готовність до змін та необхідністю підтримувати цілісність та усталеність.

Метою цієї статті є розгляд феномену відкритості особистості в контексті проблеми суб'єктивного благополуччя.

Аналіз проблеми.

Проблема відкритості в психології знаходить різні рішення залежно від теоретичного та практичного контексту.

На даний час найбільш «класичним» є розуміння відкритості як однієї з головних рис особистості, що задається моделлю «Великої п'ятірки». Ця диспозиційна модель пропонує оцінювати індивідуальні особливості за п'ятьма показниками: сумнівності, екстраверсії, доброзичливості, нейротизму та відкритістю. Відкритість тут інтерпретується як вроджена риса особистості, що характеризується схильністю людини шукати новий досвід і бути готовою досліджувати ідеї, цінності, емоції та відчуття, які відрізняються від її попереднього досвіду чи усталених уподобань (McCrae, Costa, 1983). Ця риса широко вивчається в галузі психології особистості та пов'язується з такими якостями як підвищена креативність, допитливість, адаптивність, розумова гнучкість і прийняття інших (DeYoung, Hirsh et al., 2010). За McCrae, Costa (2008), вказані риси особистості є вродженими. Відкритість як одна з рис Великої п'ятірки має нейробіологічну основу. У роботі Abu Raya et al. (2023) наведено результати більше ніж 20 досліджень, які вивчали зв'язок між відкритістю як рисою Великої п'ятірки та біохімічною структурою нашого

Як цитувати: Левенець, Н.В., Кряж, І.В. (2023). Суб'єктивне благополуччя людей з різним профілем відкритості особистості. *Вісник Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна. Серія «Психологія»*, (75), 16-22. <https://doi.org/10.26565/2225-7756-2023-75-02>

In cites: Levenets, N.V., Kryazh, I.V. (2023). Subjective well-being of people with different profiles of personality openness. *Visnyk of V.N. Karaz'in Kharkiv National University. Series Psychology*, (75), 16-22. <https://doi.org/10.26565/2225-7756-2023-75-02>. [in Ukrainian]

© Н.В. Левенець, І.В. Кряж, 2023; CC BY 4.0 license

мозку. Показано, що біологічну основу відкритості як риси становить синергічна взаємодія різних систем мозку, яка забезпечує відкритість, підвищуючи розумову гнучкість, сприйнятливість до винагороди та пошук новизни, а також здатність включати креативність у процеси мислення, прийняття рішень і поведінку. Оскільки в моделі «Великої п'ятірки» йдеться про відкритість як рису характеру, далі для опису цього аспекту відкритості ми будемо використовувати термін «характерологічна відкритість».

Зовсім інше розуміння відкритості пропонує екзистенційна філософія та екзистенційний підхід в психології, зокрема емпірико-теоретичний підхід А. Ленгле (Längle, 1993, 2021). Екзистенційна відкритість – це життя «з внутрішньою згодою», яка означає глибоке внутрішнє «так» щодо того, що людина робить, або чому дає бути в рамках фундаментальних умов екзистенції, а саме у стосунках та взаємодії:

- зі світом (онтологічний рівень екзистенції),
- з життям (аксіологічний рівень екзистенції),
- з власним Буттям-Person (етичний рівень),
- з необхідним активним внеском у майбутнє та у власне становлення (праксеологічний рівень екзистенції) (Längle, 1993). Таким чином, йдеться про *екзистенційну відкритість* – як здатність індивіда об'єктивно і правдиво сприймати, усвідомлювати та інтерпретувати реальні події та свої власні переживання.

Ці два підходи до розуміння відкритості добре вивчені та операціоналізовані. Існує багато досліджень, які вивчають взаємозв'язки цих аспектів відкритості з іншими психологічними явищами. Проте, обидва ці підходи не виокремлюють тілесний аспект відкритості, не розглядають окремо саме організмичну готовність вступати в контакт. Існує низька досліджень, які доводять, що більш розслаблений стан тіла призводить до більшої готовності вступати у взаємодію з навколишнім світом. Порджес (2020), автор полівагальної теорії, яка вивчає складні нейроповедінкові системи людини для просоціальної (тобто відкритої до взаємодії), або для захисно-оборонної (тобто закритої) поведінки вважає, що ці дві вагальні системи людини запрограмовані на різні стратегії та можуть реагувати контрадикторно. Тобто, готовність людини тілесно вивчати навколишній світ – є ознакою нейроцептивної оцінки навколишнього середовища як безпечного, та як наслідок, просоціальної, більш відкритої поведінки людини і навпаки.

Проте, складність врахування тілесних проявів в темі відкритості полягає в тому, що різні аспекти відкритості обумовлюють різні наслідки для функціонування тіла (Левенець, 2022). Так, характерологічна відкритість потребує підвищення загального тонусу людини, оскільки для зустрічі з чимось незнайомим потрібна мобілізація, щоб ефективно взаємодіяти в мінливих умовах. Але з часом або через велику інтенсивність зовнішніх вимог може виникати нервово-психічне виснаження, внаслідок чого вектор тілесного функціонування змінюється з відкритості зовнішнім впливам на закритість.

Немчин (1983), який вивчав стани нервово-психічного напруження через тілесні прояви, описував три стадії нервово-психічного напруження:

- розслабленість, або «дезентивний» стан

- активація, або «інтенсивний» стан
- надмірна напруга, або «екстенсивний» стан.

Ми розглядаємо перші дві стадії як прояви *тілесної відкритості*, умови реалізації інших аспектів відкритості, тоді як останню стадію екстенсивного стану пов'язуємо з *тілесною закритістю*, відмовою йти ще в якийсь новий досвід через виснаження, відсутність «тілесного ресурсу».

Окремо ми звертаємося до *гедоністичної відкритості* як здатності особистості переживати приємні моменти, чисту радість життя на різних рівнях чуттєво-емоційного досвіду.

Виходячи з вищесказаного, логічним є питання щодо описаних різних аспектів відкритості: як саме вони можуть поєднуватися одна з одною? Чи обов'язково прояв на високому рівні однієї з цих форм відкритості буде означати високі рівні відкритості за іншими формами? Які комбінування рівнів відкритості у різних її проявах є найбільш типовими? Інакше кажучи, йдеться про певні профілі особистості / особистісні типажі, що різняться за особливостями відкритості. Пов'язане з цим питання – чи є підстави казати про розбіжності в суб'єктивному благополуччі залежно від особистісного профілю відкритості? Ці питання визначили **завдання емпіричного дослідження**:

1. Виділити та проаналізувати найбільш типові для досліджуваної вибірки профілі відкритості особистості;

2. Провести порівняльний аналіз показників суб'єктивного благополуччя в групах досліджуваних з різними профілями відкритості.

Вибірка. У дослідженні взяли участь 380 осіб у віці від 17 до 82 років, з них 135 чоловіків (35,5%), 235 – жінок.

Методи дослідження.

Для вивчення різних аспектів відкритості були використані чотири методики: Шкала відкритості (далі – ШВ) – фактор 5 з опитувальника «Велика п'ятірка» (Costa, McCrae, 1992) – як інструмент вимірювання характерологічної відкритості, тест екзистенційних мотивацій (далі – ТЕМ) (Launeanu, Längle, 2015) – для вивчення екзистенційної відкритості, «Опитувальник нервово-психічного напруження» (далі – НПН) (Немчин, 1983) – для вивчення тілесної відкритості, Шкала оцінки гедоністичного тонусу – здатності переживати приємні відчуття (далі – ЗППВ) (Snaith, Hamilton, 1995) – для вимірювання гедоністичної відкритості.

Для вивчення суб'єктивного благополуччя використовувалися Шкала суб'єктивного благополуччя (далі – ШСБ) (Perrudet-Badoux, Mendelsohn, 1988) та PANAS (Watson, Clark, Tellegen, 1988) – шкала позитивного та негативного афекту (далі – ШПАНА) як показники емоційної компоненти суб'єктивного благополуччя, а також Шкала задоволеності життям Е. Дінера (Diener, 1985) для оцінки когнітивної компоненти суб'єктивного благополуччя. Стислий опис та показники внутрішньої узгодженості всіх шкал подані в табл. 1.

Методи статистичного аналізу. Для перевірки внутрішньої узгодженості шкал було використано *альфа Кронбаха*. Для побудови профілів відкритості було застосовано *кластерний аналіз*, який здійснювався в два кроки. Спочатку за чотирима стандартизованими

показниками відкритості було побудовано та проаналізовано дендрограму для визначення кількості кластерів (використаний метод Варда, міра близькості – евклідова відстань). Другим кроком був кластерний аналіз методом k-середніх. Для порівняння показників

суб'єктивного благополуччя в виділених кластерах було проведено *дисперсійний аналіз*. Обробка даних проводилася за допомогою програмного пакету Statistica 7 та JASP.

Таблиця 1. Опис методів емпіричного дослідження/Description of empirical research methods

Повна назва шкали	Скорочена назва	Показник	Кількість пунктів	Альфа Кронбаха
Шкала відкритості з опитувальника «Велика п'ятірка»	ШВ	Характерологічна відкритість	12	0,59 (0,52-0,65)
Тест екзистенційних мотивацій	ТЕМ	Екзистенційна відкритість	36	0,93 (0,92-0,94)
Опитувальник нервово-психічного напруження	НПН	Тілесна відкритість	30	0,92 (0,91-0,93)
Шкала оцінки гедоністичного тону – здатності пережити присміли відчуття	ЗППВ	Гедоністична відкритість	14	0,89 (0,87-0,91)
Шкала задоволеності життям	ЗЖ	Когнітивний компонент суб'єктивного благополуччя	5	0,83 (0,80-0,85)
Шкала позитивного афекту	ПА	Емоційний компонент суб'єктивного благополуччя	10	0,88 (0,87-0,90)
Шкала негативного афекту	НА		10	0,89 (0,87-0,91)
Шкала суб'єктивного благополуччя	ШСБ		17	0,86 (0,83-0,88)

Результати дослідження

Аналіз профілів відкритості

За результатами кластерного аналізу кращим рішенням, при якому розбіжності між показниками F-критерію для всіх чотирьох змінних були найменшими, виявилися шість кластерів (рис.1), що можуть бути описані як три пари профілів.

В першій парі профілів, утвореної кластерами 1 та 2, спостерігаються статистично однакові показники, близькі до середніх значень для вибірки в цілому, за

виключенням показників характерологічної відкритості (тобто шкали відкритості з «Великої п'ятірки»). Якщо в кластері 1 цей показник вищий за середній показник для всієї вибірки й поступається лише середньому значенню для кластера 5, то в кластері 2 цей показник характерологічної відкритості є найнижчим для всієї вибірки. Профіль кластеру 2 може бути описаний як характерологічна закритість, а профіль кластеру 1 відповідно можна умовно описати як характерологічна відкритість.

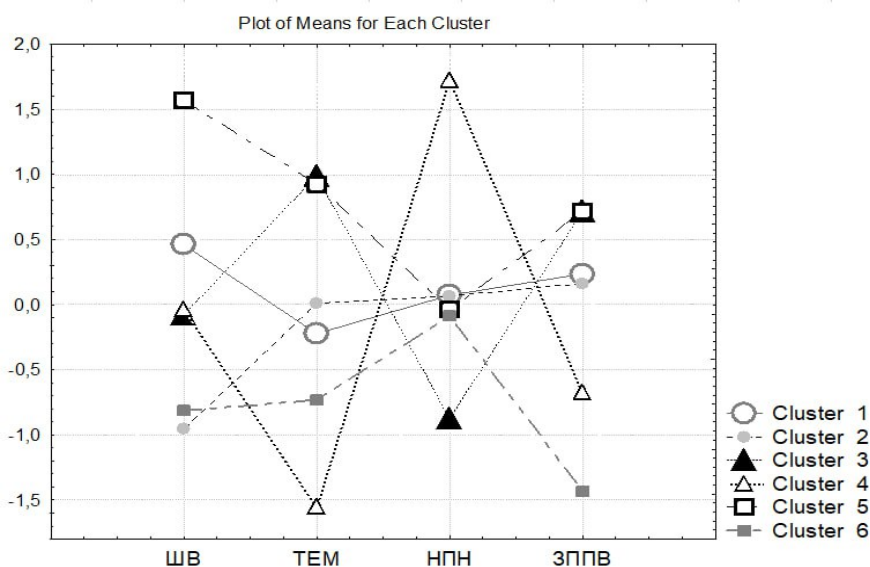

Рис. 1. Профілі відкритості за результатами кластерного аналізу, проведеного за стандартизованими показниками відкритості/Profiles of openness based on the results of a cluster analysis conducted on standardized indicators of openness

Кластери 3 та 4, навпаки, мають однакові показники відкритості як особистісної риси, але за всіма іншими показниками є протилежними один одному. У кластері 3 спостерігаються найвищі для вибірки показники

екзистенційної відкритості й здатності отримувати задоволення (гедоністичної відкритості) та найнижчий середній показник нервово-психічної напруги. В той же час, кластер 4, навпаки, характеризується найнижчими

середніми значеннями екзистенційної й гедоністичної відкритості, тоді як нервово-психічне напруження є найвищим у вибірці. Відповідно, ці профілі можна схарактеризувати як екзистенційну відкритість та екзистенційну закритість.

Кластери 5 та 6 характеризуються однаковими середніми значеннями нервово-психічного напруження, однак інші три показники істотно відрізняються. Так, у кластері 6 спостерігається низький рівень характерологічної відкритості, відносно низький рівень екзистенційної відкритості та екстремально низький рівень гедоністичної відкритості. В кластері 5, навпаки,

відмічаються найвищі середні значення характерологічної відкритості, екзистенційної відкритості та гедоністичної відкритості. Відносно цієї пари кластерів можна казати про *полі-* відкритість та *полі-* закритість.

Особливості суб'єктивного благополуччя в групах з різним профілем відкритості

Результати порівняльного аналізу показників суб'єктивного благополуччя в групах з різними профілями відкритості, проведеного методами дисперсійного аналізу, відображені на рисунку 2.

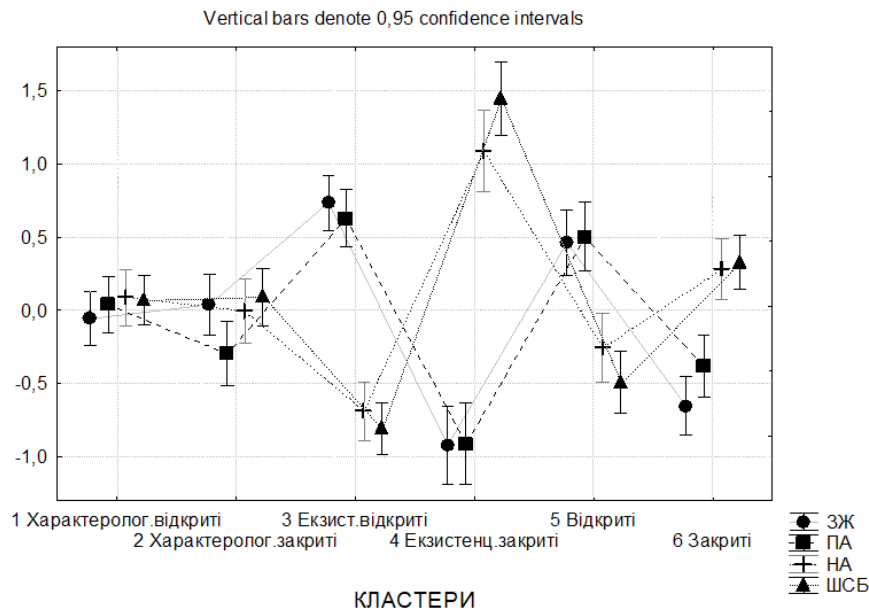

Рис. 2. Середні значення показників суб'єктивного благополуччя (після стандартизації) з позначенням довірчого інтервалу для кожного з шести кластерів / Mean values of subjective well-being indicators (after standardization) with confidence intervals for each of the six clusters

За результатами *post-hoc* аналізу, найнижчі, статистично однакові, показники задоволеності життям в кластерах екзистенційно та *полі-* закритих. Найбільше задоволені життям екзистенційно відкриті, середній показник яких не відрізняється від такого в кластері 5 – *полі-* відкритих. Однак кластер 5 не відрізняється за задоволеністю життям також від кластеру 2 – характерологічно закритих, який, в свою чергу, не відрізняється від кластеру 1 – характерологічно відкритих.

Результати, подібні описаним вище для ЗЖ, отримані для позитивного афекту – показника емоційної компоненти суб'єктивного благополуччя. Статистично підтверджено, що найнижчі показники ПА в кластері екзистенційно закритих, а найвищі – в групах екзистенційно відкритих та *полі-* відкритих. В кластерах 1, 2 та 6 показники ПА, які значно поступаються кластерам 3 та 5, але значуще вищі за ПА у групі екзистенційно закритих, не мають статистично значущих розбіжностей між собою.

Найвищий середній показник негативного афекту встановлений для екзистенційно закритих, а найнижчий – для екзистенційно відкритих, до яких близькими є *полі-* відкриті. Між показниками НА, отриманими для кластерів 1, 2 та 5, а також 1, 2 та 6, відсутні статистично

значущі розбіжності. Але в групі *полі-* закритих НА вищий, ніж в групі *полі-* відкритих.

При інтерпретації показників, отриманих за ШСБ, слід враховувати, що високі значення свідчать про емоційний дискомфорт, а низькі – навпаки, про емоційне благополуччя. Тож, найбільший емоційний дискомфорт відчувають екзистенційно закриті, а найменший – екзистенційно відкриті та *полі-* відкриті. Між показниками, отриманими в кластерах 1, 2 та 6 відсутні статистично значущі розбіжності.

Обговорення результатів дослідження

Отримані результати дозволяють казати про певні особистісні типи, що відповідають описаним профілям відкритості. Ми пропонуємо такий стислий опис для кожного з цих типажів:

1) *Характерологічно відкритий (кластер 1)*. Типовий представник цього кластеру має природну схильність до відкритості як особистісну рису, але наразі не втілює її у повному обсязі у стосунках із зовнішнім світом. Можна сказати, що такі люди можуть бути новаторами, чи творчими особистостями, але не застосовують свої риси для більш повної інтеграції у реальне життя. Їм притаманний помірний рівень активації організму та середній рівень відкритості життєвим задоволенням.

2) *Характерологічно закритий (кластер 2)*. Типові представники цієї групи схильні бути консерваторами, обережними в пошуках нового досвіду. Вони відають перевагу стабільності та вже відомим, перевіреним схемам існування. Для них бути проявленими у житті на середньому рівні може бути тим максимумом, на який вони згодні, і навіть це може бути доволі важким, тому немає жаги до більшого. Вони також мають помірний рівень тілесної напруги та середній рівень відкритості життєвим задоволенням.

Наступна пара кластерів представляє інтерес тим, що показник відкритості як риси особистості, тобто характерологічна відкритість, знаходиться на однаковому, середньому рівні. Але при цьому ми спостерігаємо дуже різний рівень екзистенційної відкритості як втіленості у реальне життя та різні показники нервово-психічного напруження.

3) *Розслаблені екзистенційно відкриті (кластер 3)*. Представникам цієї групи притаманні високий рівень екзистенційної відкритості та відкритості задоволенню при низькому рівні нервово-психічної напруги. Тобто це люди, які знайшли важливі життєві опори в собі, в стосунках, во власному сенсі існування та розглядають життя як велике поле можливостей. Це означає внутрішню узгодженість із самим собою та світом, відсутність істотних внутрішніх та зовнішніх конфліктів.

4) *Напружені екзистенційно закриті (кластер 4)*. В цієї групі ми спостерігаємо екстремально низький показник екзистенційної відкритості при екстремально високому рівні нервово-психічної напруги і низькому рівні відкритості переживанню задоволень. Ці люди, при середніх стартових показниках потенційної відкритості, доки що не змогли побудувати важливих стосунків та опорних зв'язків, не бачать життєвих можливостей та не є інтегрованими у процес життя, тому світ навколо і життя в цілому сприймається як джерело сильного стресу, а не приємних задоволень.

Стосовно п'ятого та шостого типів теж бачимо певну «парність»: це найбільш відкритий тип та найбільш закритий тиши за трьома показниками відкритості при однаковому – помірному – рівні нервово-психічного напруження.

5) *Полі-відкриті з помірним рівнем активності (кластер 5)*. Цей тип характеризується максимально високими показниками за трьома вимірами відкритості: і на рівні характерологічній, і на рівні екзистенційної відкритості, і на рівні відкритості переживанню задоволення. При цьому, на відміну від *екзистенційно відкритих*, з найнижчим рівнем напруги, тут спостерігається помітне, але не зависоке, нервово-психічне напруження.

6) *Полі-закриті з помірним рівнем активності (кластер 6)*. Представники цього типу характеризуються найнижчою здатністю по переживанню задоволення при низькій характерологічній відкритості та доволі низькими показниками, що вказують на слабо розвинену екзистенційну відкритість. На відміну від *екзистенційно закритих*, в яких рівень напруги вказує на можливе нервово-психічне виснаження, в цієї групі спостерігається помірний рівень активності.

Узагальнюючи результати порівняльного аналізу показників суб'єктивного благополуччя, отриманих для

різних профілів відкритості, відмітимо, що найбільш благополучними є екзистенційно відкриті, з високою задоволеністю життям та позитивною емоційністю, низьким емоційним дискомфортом та рідшими за інших негативними емоціями. Близькими до цієї групи є *полі-відкриті*, яким притаманні такі ж високі задоволеність життям та позитивні емоції, але депо більш вираженими є негативний афект та емоційний дискомфорт в цілому. Найменш благополучними є екзистенційно закриті, що не реалізували свій потенціал відкритості, з фрустрованими екзистенційними мотивами та високим рівнем напруги.

Однакову, проміжну позицію займають характерологічно відкриті та характерологічно закриті, які за показниками суб'єктивного благополуччя не мають значущих розбіжностей. Близькими до них є *полі-закриті*, з такими ж показниками емоційної компоненти суб'єктивного благополуччя, але в середньому з нижчою задоволеністю життям.

Якщо враховувати, що характерологічна відкритість є значною мірою біологічно обумовленою, отримані результати підтверджують, що всі люди (як «біологічно відкриті», так і «біологічно закриті») мають однакові шанси на переживання задоволеності життям (Левенець, 2021).

І це наявно показує справедливості екзистенційного підходу: для того, щоб прожити хороше життя, важливішим є не те, що дано від природи, а те, які вибори робить людина у своєму житті, чи здатна вона прийняти виклики цього життя, вважати життя за найвищу цінність та вміти радіти тому, що є. Ця ідея відображена у романі французького філософа та письменника Жан-Поль Сартра «Нудота»: "Важливо не те, що зробили зі мною, а те, що я сам зробив з тим, що зробили зі мною" (Сартр, 2022, с.84). Саме на користь цієї глибокої і доречної в наших теперішніх важких історичних обставинах думки свідчать результати нашого дослідження.

Проведене дослідження має певні обмеження, й, мабуть, головне з них те, що описані профілі відкритості, по-перше, простежуються на конкретній вибірці й не дають підстав стверджувати про їхню робастність, по-друге, проведення кластеризації не по всім чотирьом, а по трьох або двох показниках може дати сполучення досліджуваних показників відкритості на інших рівнях їх вираженості. В отриманих нами результатах рівень екзистенційної відкритості кореспондував відкритості гедоністичної, але це ще означає, що в межах нашої вибірки може бути виділений типаж з альтернативними рівнями цих двох показників. Це питання залишається відкритим для подальшого розгляду.

Також подальшого вивчення, як в теоретичному, так й в практичному аспекті, потребує питання нервово-психічної напруги як індикатора відкритості / закритості на рівні функціонування організму.

Висновки

1. Феномен відкритості людини проявляється в різних аспектах, зокрема як риса характеру – характерологічна відкритість, як поступове формування екзистенційних мотивацій та досягнення екзистенційної

сповненості – екзистенційна відкритість, як готовність тіла до мобілізації нервово-психічних ресурсів – тілесна відкритість, як здатність переживати приємні відчуття – гедоністична відкритість.

2. На підставі аналізу чотирьох аспектів відкритості емпірично виділено 6 профілів відкритості особистості, які формують 3 пари: характерологічна відкритість – характерологічна закритість, екзистенційна відкритість – екзистенційна закритість, полі- відкритість – полі- закритість.

3. Люди з рівними профілями відкритості мають суттєві відмінності у проживанні суб'єктивного благополуччя. Найбільш емоційно благополучними та задоволеними життям є екзистенційно відкриті та полівідкриті, найменш благополучними – екзистенційно закриті. Проміжну позицію займають характерологічно відкриті та характерологічно закриті, а близькими до них є полі- закриті, з такими ж показниками емоційної компоненти суб'єктивного благополуччя, але в середньому з нижчою задоволеністю життям.

Список використаних джерел

- Левенець Н.В. Характер взаємозв'язків відкритості особистості з емоційним компонентом суб'єктивного благополуччя. *Перспективи та інновації науки (Серія «Педагогіка», Серія «Психологія», Серія «Медицина»)*, 2022. 1(6). С. 452-464. [https://doi.org/10.52058/2786-4952-2022-1\(6\)-452-464](https://doi.org/10.52058/2786-4952-2022-1(6)-452-464)
- Немчин Т.А. (1983) Состояния нервно-психического напряжения. А.: ЛГУ, 166 с.
- Поражес С. Поливагальная теория. Нейрофизиологические основы эмоций, привязанности, общения и саморегуляции: Пер. с англ. К.: Мультиметод, 2020. 464 с.
- Сартр Ж.-П. Нудота: Пер. с фран. К.: Book Chef, 2022. 256 с.
- Abu Raya M., Ogunyemi A.O., Broder J., Carstensen V.R., Illanes-Manrique M., Rankin K.P. (2023). The neurobiology of openness as a personality trait. *Front Neurol.*, 2023. 14;14:1235345. <https://doi.org/10.3389/fneur.2023.1235345>
- Costa, P. T., Jr., & McCrae, R. R. Revised NEO Personality Inventory (NEO-PI-R) and NEO Five-Factor Inventory (NEO-FFI) professional manual. Odessa, FL: Psychological Assessment Resources. 1992.
- DeYoung C.G, Hirsh J.B, Shane M.S, Papademetris X., Rajeevan N., Gray J.R. Testing predictions from personality neuroscience. Brain structure and the big five. *Psychol Sci.*, 2010. 21: 820–8. <https://doi.org/10.1177/0956797610370159>
- Diener E., Emmons R. A., Larsen R. J., Griffin S. The Satisfaction with Life Scale. *Journal of Personality Assessment*, 1985. 49, 71-75.
- Längle A. Personale Existenzanalyse. *Wertbegegnung. Phänomene und methodische Zugänge*. Wien: GLE-Verlag, 1993. 133–160.
- Längle A. *Existenzanalyse und Logotherapie*. W. Kohlhammer GmbH. 2021. 195 p.
- Launeanu, M., & Längle, A. Recent validation studies of the Test for Existential Motivations (TEM). *Paper presented at the World Congress for Existential Psychotherapy* (London, May 14–17, 2015).
- McCrae R.R, Costa P.T. Joint factors in self-reports and ratings: Neuroticism, extraversion and openness to experience. *Personality and Individual Differences*, 1983. 4:245–55. [https://doi.org/10.1016/0191-8869\(83\)90146-0](https://doi.org/10.1016/0191-8869(83)90146-0)
- McCrae R. R., Costa Jr P. T. The five-factor theory of personality. *Handbook of personality*. New York, NY US: Guilford Press, 2008. P. 159–181.
- Perrudet-Badoux A., Mendelsohn G., Chiche J. Développement et validation d'une échelle pour l'évaluation subjective du bien-être. *Cahiers d'Anthropologie et Biométrie Humaine*, 1988. 6(3–4), 121–134.
- Snaith, R. P., Hamilton, M., Morley, S., Humayan, A., Hargreaves, D., & Trigwell, P. A scale for the assessment of the hedonic tone: The Snaith-Hamilton Pleasure Scale. *The British Journal of Psychiatry*, 1995. 167 (1), 99–103. <https://doi.org/10.1192/bjp.167.1.99>
- Watson, D., Clark, L. A., & Tellegen, A. Development and validation of brief measures of positive and negative affect: The PANAS scales. *Journal of Personality and Social Psychology*, 1988. 54(6), 1063–1070. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.54.6.1063>

N. LEVENETS (Natalia Levenets)

Postgraduate Student, Department of Applied Psychology,

V. N. Karazın Kharkiv National University 4 Svobody Sq., Kharkiv, Ukraine

<http://orcid.org/0000-0002-8873-7896>

E-mail: natalevenets@gmail.com

I. KRYAZH (Iryna Kryazh)

Doctor of Sciences (Psychology),

Professor of the Department of Applied Psychology,

V. N. Karazın Kharkiv National University 4 Svobody Sq., Kharkiv, Ukraine

E-mail: ikryazh@karazin.ua

<http://orcid.org/0000-0002-9616-5891>

SUBJECTIVE WELL-BEING OF PEOPLE WITH DIFFERENT PERSONALITY OPENNESS PROFILES

The phenomenon of human openness manifests itself in various aspects, in particular as a character trait - characterological openness, as the achievement of existential fulfillment - existential openness, as the body's readiness to mobilize neuropsychic resources - bodily openness, as the ability to experience pleasure - hedonic openness. The purpose of the study was to determine the phenomenon of personality openness in the context of the problem of subjective well-being. Sample: 380 people aged 17 to 82 years, 35.5% male. Methods: Openness Scale (Big 5, Costa, McCrae, 1992), Test for Existential Motivations (Launeanu, Längle, 2015), Snaith-Hamilton Pleasure Scale (Snaith, Hamilton, 1995), Mental Tension Questionnaire (Nemchyn, 1983), The Satisfaction with Life Scale (Diener et al., 1985), Subjective Well-Being Scale (Perrudet-Badoux, Mendelsohn, Chiche, 1988), The PANAS scales (Watson et al., 1988). Cluster analysis of the sample, carried out according to four indicators of openness, identified 6 profiles of personality openness, which form 3 pairs: characterological openness - characterological closedness, existential openness - existential closedness, polyopenness - polyclosedness. The most prosperous are those who are existentially open, with high life satisfaction and positive emotionality, low emotional discomfort and negative emotions that are rarer than in other groups. Close to this group are poly-open people, who have as high life satisfaction and positive emotions, but negative affect and emotional discomfort in general are somewhat more pronounced. The least successful are those who are existentially closed, with frustrated existential motives and a high level of tension.

Key words: *personality, openness, subjective well-being, positive functioning, adaptation, personal resources, cluster analysis*

References

- Abu Raya, M., Ogunyemi, A.O., Broder, J., Carstensen, V.R., Illanes-Manrique, M., Rankin, K.P. (2023). The neurobiology of openness as a personality trait. *Front Neurol*, 14, 1235345. <https://doi.org/10.3389/fneur.2023.1235345>
- Costa, P. T., Jr., & McCrae, R. R. (1992). *Revised NEO Personality Inventory (NEO-PI-R) and NEO Five-Factor Inventory (NEO-FFI) professional manual*. Odessa, FL: Psychological Assessment Resources.
- DeYoung, CG, Hirsh, JB, Shane, MS, Papademetris, X, Rajeevan, N, & Gray, JR. (2010). Testing predictions from personality neuroscience. Brain structure and the big five. *Psychol Sci*, 21, 820–8. <https://doi.org/10.1177/0956797610370159>
- Diener, E., Emmons, R. A., Larsen, R. J., & Griffin, S. (1985). The Satisfaction with Life Scale. *Journal of Personality Assessment*, 49, 71-75.
- Längle A. (1993). Personale Existenzanalyse. *Wertbegegnung. Phänomene und methodische Zugänge*. Wien: GLE-Verlag, 133–160.
- Längle A. (2021) *Existenzanalyse und Logotherapie*. W. Kohlhammer GmbH. 195 p.
- Launeanu, M., & Längle, A. (2015). Recent validation studies of the Test for Existential Motivations (TEM). *Paper presented at the World Congress for Existential Psychotherapy* (London, May 14–17, 2015).
- Levenets, N. V. (2022). The nature of relationships between personality openness and the emotional component of subjective well-being. *Perspektyvy ta innovatsii nauky (Serii «Pedagogika», Serii «Psychologiya», Serii «Medytsyna»)*, 1(6), 452-464 [https://doi.org/10.52058/2786-4952-2022-1\(6\)-452-464](https://doi.org/10.52058/2786-4952-2022-1(6)-452-464) (in Ukrainian)
- McCrae R.R, Costa P.T. (1983). Joint factors in self-reports and ratings: Neuroticism, extraversion and openness to experience. *Personality and Individual Differences*, 4, 245–55. [https://doi.org/10.1016/0191-8869\(83\)90146-0](https://doi.org/10.1016/0191-8869(83)90146-0)
- McCrae, R. R., Costa, Jr P. T. (2008). The five-factor theory of personality. *Handbook of personality*. New York, NY US: Guilford Press, p. 159–181.
- Nemchyn, T.A. (1983). *States of neuropsychic tension*. L.: LHU, 166 s. (in Russian)
- Perrudet-Badoux, A., Mendelsohn, G., Chiche, J. (1988). Développement et validation d'une échelle pour l'évaluation subjective du bien-être. *Cahiers d'Anthropologie et Biométrie Humaine*, 6(3–4). 121–134.
- Pordzhes, S. (2020). *Polyvagal theory. Neurophysiological basis of emotion, attachment, communication and self-regulation*, K.: Multymetod, 464 p. (in Ukrainian)
- Sartr, Zh-P. (2022). Nausea. K: Book Chef, 256 p. (in Ukrainian)
- Snaith, R. P., Hamilton, M., Morley, S., Humayan, A., Hargreaves, D., & Trigwell, P. (1995). A scale for the assessment of the hedonic tone: The Snaith-Hamilton Pleasure Scale. *The British Journal of Psychiatry*, 167(1), 99–103. <https://doi.org/10.1192/bjp.167.1.99>
- Watson, D., Clark, L. A., & Tellegen, A. (1988). Development and validation of brief measures of positive and negative affect: The PANAS scales. *Journal of Personality and Social Psychology*, 54(6), 1063–1070. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.54.6.1063>

Стаття надійшла до редакції 20.10.2023 (The article was received by the editors 20.10.2023)

Стаття рекомендована до друку 24.11.2023 (The article is recommended for printing 24.11.2023)